

Členům pracovní skupiny ČSO pro výzkum a ochranu chřástala polního

Vážení kolegové,

v září loňského roku jsme vám zaslali předběžné výsledky sledování chřástalů v sezóně 2018. Vzhledem k tomu, že byly značné rozdíly ve zjištěné početnosti mezi jednotlivými sledovanými oblastmi, očekávali jsme netrpělivě vaše poznatky z dalších regionů. Bohužel jsme od té doby dostali informace pouze od Davida Horala ze Soutoku, podařilo se nám také získat údaje z některých regionů sousedících s ČR i z dalších evropských zemí.

Zdá se, že zásadní příčinou regionálních rozdílů v početnosti chřástalů bylo sezonní sucho. Sucho bylo mnohem výraznější na severu Čech ve srovnání např. s jižními Čechami a Českomoravskou vysočinou. Tomu odpovídají extrémně nízké počty chřástalů v Krkonoších a průměrná či nadprůměrná početnost v jižní části Čech (Šumava, Novohradské hory, Českomoravská vysočina).

Zajímavě to ilustrují výsledky ze Soutoku a přilehlých oblastí Slovenska (Záhorie) a Rakouska (March–Thaya–Auen). Také v této oblasti vládlo výrazné sucho. Tomu odpovídá velmi nízká početnost na Záhorie i v Rakousku. Ale na Soutoku byla „po mnoha letech zase dobrá sezona“ na chřástaly. David Horal to vysvětluje tím, že v lokalitách na Soutoku je výrazný vlhkostní gradient, přičemž nejvlhčí lokality bývají v běžných letech mělce zaplavené a hnízdí zde chřástali kroupnatí, zatímco chřástali polní obsazují relativně sušší části luk. V loňském suchém roce kroupnatí chřástali úplně vymizeli a polní chřástali našli dobré podmínky v nejvlhčích částech luk.

V dalších evropských zemích (Holandsko, Švýcarsko, Německo) byla loňská početnost chřástalů hodnocena jako průměrná, rozhodně byly počty všude vyšší než v předchozím, mimořádně nepříznivém roce 2017. Pokud jde o situaci na zimovištích, mimořádné sucho z předchozí zimy 2016/17 se už neopakovalo, v některých státech východní Afriky (Keňa) byly dokonce regionální povodně. Podmínky pro přezimování chřástalů byly tedy v zimě 2017/18 výrazně lepší.

Podle letošní na sníh bohaté zimy se zatím zdá, že hnízdní biotopy budou v příštím roce výrazně lépe nasyceny vodou, záleží samozřejmě také na klimatických podmínkách v době přiletu chřástalů a rozvoji travních porostů. Bude tedy zajímavé sledovat, jak se to projeví na stavech chřástalů.

Na základě výsledků mapování a analýzy půdních bloků v LPIS jsme prezentovali na západočeské ornitologické konferenci v Poběžovicích dne 24. a 25. 11. 2018 vyhodnocení agro envi opatření pro chřástala polního za poslední dvě dotační období v oblastech Šumava, Novohradské Hory, Slavkovský les. Podrobné výsledky, včetně prezentace je možné zaslat mailem, podklady jsme poskytli ČSO k návrhům podmínek pro nadcházející období zemědělských dotací 2021 - 2027. Výsledky z uvedených oblastí ukazují na preferenci volajících samců na většině přihlášených ploch, neplatí to však pro všechny sledované oblasti, ze kterých jsme zpracovali výsledky.

Dle kroužkovací stanice bylo v roce 2018 okroužkováno 119 ex. (samic) i když ještě chybí údaje od některých tradičních kroužkovatelů (Chaloupek, Šebestián). V kroužkovací zprávě za rok 2017, publikované koncem loňského roku, je údaj o samci chřástala polního,

kontrolovaném po třech letech od okroužkování (J.Šebestián). Je to jeden z vůbec nejstarších zjištěných chřástalů.

Na webu ČSO <https://www.birdlife.cz/co-delame/pracovni-skupiny/> bychom rádi přispívali více aktuálními informacemi o všech aktivitách a zkušenostech ve výzkumu a ochraně chřástala polního, proto pokud máte zájem pošlete nám vaše poznatky, příspěvky, či zajímavost, které bychom mohli sdělit dalším ornitologům a zlepšit prezentaci činnosti naší pracovní skupiny.

Blíží se také další období zemědělských dotací a je žádoucí již nadcházející hnízdní sezónu provést opět revize stávajících navržených, přihlášených i dosud nezařazených ploch k ochraně chřástala polního v naší zemědělské krajině. Je jisté, že zkušenosti s nabízeným titulem ochrana jsou zřejmě velmi rozmanité a zemědělci se bohužel často z titulu odhlašují, ale lepší dotační, ani legislativní nástroj zatím není a jsme přesvědčeni, že dosavadní praxe se osvědčila.

Doplňné srovnání početnosti ve vybraných lokalitách

	2018	2017
Šumava západ	23	11
Šumava jih	41	21
Novohradské hory	30	12
Českomoravská vysočina	33	17
Krkonoše	23	17
Český les	14	12
Slavkovský les	10	10
Brdy	11	4
Německo		
NP Unteres Odertall (Dolní Odra)	60	40
západ Erzgebirge (Krušné Hory)	20	10
Okres Cham	5	3
Celkem rozdíl meziroční	275	160